



6C1T: นวัตกรรมเพื่อการพัฒนา คุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0

6C1T: A New way for Developing
4.0 History Teachers



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทงส์พนัส

6C1T: แนวคิดเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0

6C1T: A New way for Developing 4.0 History Teachers

ราคา 200 บาท

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563

จำนวน 500 เล่ม

ISBN 978-616-572-501-9

ผู้เขียน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีกร หงส์พนัส

พิสูจน์อักษร : พจนา อากานุรักษ์

ศิลปกรรม : อรสุมน ศานตวิวงศ์สกุล

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ห้ามลอกเลียนแบบหรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้

ยกเว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เขียน

จัดพิมพ์โดย : รัชนีกร หงส์พนัส

14/22 หมู่บ้านสววยริมธาร 2 ถนนทวีวัฒนา-กาญจนาภิเษก แขวงทวีวัฒนา

เขตทวีวัฒนา กทม. 10730

โทร. 02 2227039 โทรสาร 02 2256858

hongphanut@yahoo.com

พิมพ์ที่ : บริษัท วอล์ค ออน คลาวด์ จำกัด

77/62 ม.6 ต.คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12130

walkoncloud.th@gmail.com

6C1T: นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0

6C1T: A New way for Developing 4.0 History Teachers

| คำนำ

การศึกษาของประเทศไทยเปลี่ยนผ่านจากการศึกษารูปแบบ 1.0 คือการศึกษาที่ผู้สอนเป็นผู้ป้อนความรู้ การศึกษารูปแบบ 2.0 คือ การศึกษาที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ได้ การศึกษารูปแบบ 3.0 คือ การศึกษาที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ และมาถึงศตวรรษที่ 21 การศึกษารูปแบบ 4.0 คือ การเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีปัจจัยหลายประการ ครูประวัติศาสตร์มีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะครูในยุคการศึกษา 4.0 ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้แนะแนวทาง (Guide/coach) และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้/ร่วมศึกษา (Co-learner/co-investigator) ครูประวัติศาสตร์ต้องพัฒนาตนเองเป็นครูประวัติศาสตร์ 4.0 คุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0 มาจากการทำวิจัยของผู้เขียนเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ด้านคุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0

หนังสือเรื่อง 6C1T: นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0 (6C1T: A New way for Developing 4.0 History Teachers) เป็นแนวทางใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่จะพัฒนาคุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0 ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความอยากรู้ อยากรู้อเห็น (Curiosity) คุณลักษณะด้านเนื้อหา (Content) คุณลักษณะด้านความมั่นใจ (Confidence) คุณลักษณะด้านการสื่อสาร (Communication) คุณลักษณะด้านการดูแลและเอาใจใส่ (Caring) คุณลักษณะด้านการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) และคุณลักษณะด้านเทคโนโลยี (Technology)

หนังสือเรื่อง 6C1T: นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0 (6C1T: A New way for Developing 4.0 History Teachers) ได้รับการสนับสนุนจาก ท่านผู้เชี่ยวชาญพิเศษ คณาจารย์การสอนสังคมศึกษาซึ่งยังความซาบซึ้งในความกรุณาจากท่าน ในการนี้ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา รองศาสตราจารย์ ดร. ชรินทร์ มั่งคั่ง รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภการ สิริไพศาล เป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณและรำลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของคุณพ่อ คุณแม่ ที่เลี้ยงดู มาอย่างดีงาม ให้การอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี ให้โอกาสศึกษาหาความรู้ถึงปริญญาเอก ได้เรียนรู้ชีวิตจริง ครู อาจารย์ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ให้ผู้เขียนได้นำความรู้ ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน ประวัติศาสตร์ และเป็นวิทยาทานกับทุกคนที่สนใจ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะยังประโยชน์กับครูประวัติศาสตร์ 4.0 ที่มีคุณลักษณะ 6C1T และนำคุณลักษณะนั้นๆมาจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ในรูปแบบใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอเป็นกำลังใจให้ครูประวัติศาสตร์ 4.0 การสร้าง และปรับตนเองพัฒนาคุณลักษณะมาเป็นครูประวัติศาสตร์ 4.0 กันเถาะ

รัชนิกร หงส์พนัส

สิงหาคม 2563

สารบัญ

บทที่1	1
สังคมเปลี่ยน ครูประวัติศาสตร์ 4.0 ปรับเปลี่ยนตาม	
บทที่2	16
เทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ด้านความอยากรู้อยากเห็นของครูประวัติศาสตร์ 4.0	
บทที่3	35
หน่วยการเรียนรู้บูรณาการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านเนื้อหา และคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีของครูประวัติศาสตร์ 4.0	
บทที่4	58
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ด้วยการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความมั่นใจ และคุณลักษณะด้านการสื่อสารของครูประวัติศาสตร์ 4.0	
บทที่5	72
การออกแบบการจัดการชั้นเรียนประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนา คุณลักษณะการดูแลและเอาใจใส่ และคุณลักษณะการจัดการ ชั้นเรียนของครูประวัติศาสตร์ 4.0	
รายการอ้างอิง	94

บทที่ 1

สังคมเปลี่ยน ครูประวัติศาสตร์ 4.0 ปรับเปลี่ยนตาม

Society Changes 4.0 History Teacher Modifies



คำถามสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกเป็นอย่างไร
คุณลักษณะครูมืออาชีพ 4.0 เป็นอย่างไร
คุณลักษณะครูประวัติศาสตร์ 4.0 เป็นอย่างไร

“

**ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสติปัญญาของเยาวชน
ในชาติ ครูเป็นบุคคลที่สำคัญการศึกษาหาความรู้ของเยาวชน จะมีความ
ยากลำบากขึ้นต้องใช้เวลาอย่างมากในการเรียนรู้ แต่ถ้าได้ครูผู้สอน
ที่ดีความตั้งใจสอนและมีความรู้ดี มีวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสม
ย่อมจะช่วยให้การศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายได้สะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้น**

พระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร (2553, ออนไลน์)

จากพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้ทรงมอบเป็นแนวทางให้ครูมืออาชีพ โทรทัศน์ครูแต่ครูทุกคนนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นที่พระองค์ท่านทรงเห็นความสำคัญของครูซึ่งเป็นผู้บุคลากรที่สำคัญในการพัฒนานักเรียน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติ ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 เน้นที่การเสริมสร้างและการพัฒนา ศักยภาพทุนมนุษย์เช่นเดียวกันเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ทั้งนี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญเชื่อมต่อยุทธศาสตร์แห่งชาติสู่การลงมือปฏิบัติ ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน 37 ประเด็น (ข้อมูลเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2561) โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มี 7 ประเด็นเป็นบริบทที่สำคัญคือการปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ปฏิรูป

การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างมูลค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ (ราชกิจจานุเบกษา, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564, 2561)

ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความทันสมัยและความรวดเร็วของข่าวสารในยุคดิจิทัลทำให้สังคมปรับเปลี่ยนความน่าจะเป็นอย่างรุนแรงไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุหรือด้านจิตใจ ด้านจริยธรรม คุณธรรมถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหตุการณ์ลักษณะนี้อาจพลิกผันได้ไปในทิศทางที่ฉับพลัน เทคโนโลยีชุดเก่าแทนที่ด้วยเทคโนโลยีชุดใหม่ เนื่องจากการที่มีการแข่งขันมากขึ้น ช่วงชิงความได้เปรียบในเชิงธุรกิจเพื่อหลุดพ้นจากการติดขัดของเทคโนโลยี (Digital disruption) แนวโน้มที่ว่าเราต้องเตรียมตัวเพื่อรับมือยุคหลังดิจิทัล (Post digital era) เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงค่อย ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้นในสังคมโลกในไม่ช้านี้ ซึ่งนัยสำคัญของยุคหลังดิจิทัล (Post digital era) นี้คือการใช้เทคโนโลยีที่ล้ำนำสมัยกว่า เสมือนจริงมากขึ้น จำต้องได้จริงและประสิทธิภาพของภาพคมชัดกว่าภาพสามมิติที่ว้าล้ำยุคแล้วในปัจจุบัน และที่กล่าวมาข้างต้นคือ ผลผลิต (Produce) ของยุคหลังดิจิทัลที่ก้าวล้ำทางเทคโนโลยี หากหันมามองด้านการศึกษากการเคลื่อนไหวและการตื่นตัวทางด้านการศึกษาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดสาระสำคัญในมาตรา 54 ที่ว่า มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ แต่มีได้กล่าวถึงการปรับปรุงการศึกษา การวิจัยและพัฒนาสาขาวิชาต่าง ๆ แนวทางการศึกษาสำหรับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 จะเปลี่ยนทิศทางจากความรู้คู่คุณธรรมมาเป็นความรับผิดชอบต่อชาติเป็นสำคัญ...จัดตั้งกองทุนไว้ใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพครู ตลอดถึงเพิ่มเติมในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผล ประกอบด้วยการมีกลไกและระบบการผลิต การคัดกรองผู้ประกอบการอาชีพครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและมีความสามารถอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุปัจจัยที่ว่า “ครู” ในระบบการศึกษาไทยรับภาระงานการจัดการเรียนการสอนมากเกินไป มีภาระเพิ่มเติมในการทำผลงานเพื่อเพิ่มวิทยะฐานะของตนเอง ทำให้ครูไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จึงเป็นบทเรียนที่ทำนายในการก้าวสู่ Thailand 4.0 ก้าวไปกับการศึกษาไทย 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูประวัติศาสตร์ 4.0 ต้องปรับเปลี่ยนตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาสมองและพัฒนาการคิดเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งครูประวัติศาสตร์ 4.0 และนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ยุค 4.0 ของครูประวัติศาสตร์ 4.0 ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และนักเรียนเป็นสำคัญ ยุทธวิธีหนึ่งที่ครูประวัติศาสตร์ 4.0 นำไปใช้ในห้องเรียนวิชาประวัติศาสตร์ได้จริงคือ เทคนิคการใช้คำถาม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการใช้คำถามทางประวัติศาสตร์และเพิ่มการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้

มาตรฐานคุณภาพครูมืออาชีพ ครูในสังคมยุคใหม่ต้องพร้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคตจะต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น ดี เก่ง ทันโลกและเป็นครูมืออาชีพ (โณทัย อุดมบุญญานุกภาพ, 2550) และครูต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง เพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียน ครูต้องเปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกาภิวัตน์ ครูมิใช่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้อย่างเดียว แต่ต้องทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเน้นการกระทำ ลงมือปฏิบัติ (Ingrid Veira, 2010) ดังนั้นคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จึงมีส่วนสำคัญที่จะสร้างครูในศตวรรษที่ 21



ความหมาย : ครูมืออาชีพ 4.0

บุคคลที่มีพร้อมทางด้านความรู้ ทักษะ จิตวิญญาณ ครูที่ดี 4 ประการ: อุดมการณ์ คุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ครูมืออาชีพ 4.0 ตามความหมายของ (กรมวิชาการ, 2544; วิจารณณ์ พานิช, 2555; พิณสุดา สิริรังษศรี, 2557; สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัตร, 2557; อ่องจิต เมธยะประภาส, 2557; สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัตร, 2557; อ่องจิต เมธยะประภาส, 2557) ได้ให้ความหมาย